

tuje, učiteljici se pa dela krivica brez vsake pokojnine. Do sedaj je imela mesečne odškodnine 12½ Din, kar je bore malo in še to so črtali gospodje pri zeleni mizi! Oddelek za uk in bogočastje in finance se prosi, da se takim učiteljicam za 30 službenih nepretrganih let prizna vsaj pokojnina! — Škandal!

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

—t Ing. J. Foerster, nadzornik za obrtno nadaljevalne šole je imenovan za rednega vseučiliškega profesorja na tehniški in je zaradi tega odložil svoje nadzorniško mesto za obrtnonadaljevalne šole. Z njim izgubimo moža, ki si je v dobi svojega nadzorstva stekel mnogo zaslug za obrtnonadaljevalno šolstvo in je imel pravo razumevanje tudi za položaj učiteljskega na obrtnonadaljevalnih šolah. S svojim nad vse priključnim nastopom je znal pridobiti in zainteresirati učiteljsvo in s svojim točnim in hitrim uradovanjem je vzbujal tudi točnost pri učiteljsvu. Ing. Foerster je vodil več tečajev za izobrazbo učiteljskega za obrtnonadaljevalne šole. Prepričani smo, da bo učiteljsvo obrtnonadaljevalnih šol obžalovalo ločitev tega odličnega šolnika od obrtnonadaljevalnega šolstva.

—t Vodstva obrtnih nadaljevalnih šol prosimo, naj pošiljajo od dne 1. t. m. dalje vsa poročila, ki so namenjena nadzorniku, na naslov »Nadzornišvo za obrtno nadaljevalne šole v Ljubljani, Askerčeva cesta 9« in ne več na osebo nadzornika, ker je dosednji nadzornik z dnem 30. septembra t. l. odložil nadzornišvo.

—t Za obstanek obrtnih nadaljevalnih šol v Ljubljani. Pretečni teden se je vršila na magistratu anketa ki se je bavila z vprašanjem, je li možno vzdrževati v Ljubljani še nadaljevalne obrtne nadaljevalne šole. Ankete so se udeležili zastopniki učne uprave »Zveze industrijev«, Trgovske in obrtne zbornice, Bančnega sindikata, zadrug šol, vodstev i. dr. Ljubljanske obrt. nad. šole imajo za preteklo šol. leto velik primanjkljaj, a za bodoče šol. leto komaj prispevkov 20.000 K. Navzoči zastopniki so izjavili da podoja v kratkem glede prispevkov obvezne sklepe, tako da bo, kakor je upati, mogoče začeti s poukom vsaj dne 1. novembra.

—t Na državnih vinarjih in sadjarjih šoli v Mariboru se je vršil v času od 18.—21. t. m. tečaj za konserviranje sadja in zelenjave. Ravnatelj Zmavc je otvoril tečaj s pozdravom na številne udeležence iz vseh stanov in povdarjal njegove namen. Budite zanimali in zanimanje za sadjarstvo, predvsem pa poučite o racionalnem shranjevanju sadja, ki ima letos posebno blagoslovno leto. H koncu je izrekel prošnjo, naj ponese vsakdor gg., kar bo v tečaju videl in čul, v sosednjo hišo. — Tečaj je vodil znani strokovnjak na tem polju, gospod Priol. Po dvakrat na dan je v lepili, znanstveno utemeljenih in s toplo ljubeznijo do dela prožetih predavanjih govoril o vrstah sadja, o obiranju, sortiranju, sušenju, o ukuhanju mezg, marmelad, kompotov, sadnih sokov, zdržov, jamov in o napravi brezalkoholnih pijač. Teoretičnemu pouku so sledile praktične vaje pod vodstvom gospoda Aplenca, kojih se je tudi udeleževal gospod predavatelj in bil vedno na številna vprašanja z nasveti na razpolago. Udeležba je pokazala veliko zanimanje in pa potrebo takih tečajev. Ta potreba je posebno občutna letos, ko preti na sadnem trgu kriza, za nemški denar ni mogoče sadja dati, z južnim trgov nimamo še zvez. Zato je edina rešitev: sadje umno shranjevati! — Udeleženci so si tudi ogledali obrtno razstavo in se divili razstavljenemu kotičku sadjarke šole, ki prica o krasnih uspehih šole in njenih vrlih činiteljev.

Iz Jugoslavije.

— Nazadnjaštvo! Po dolgem štiridesetletnem boju je naše šolstvo prišlo do tega, da je postalo nacionalno. Pričakovali smo, da se tudi država prosveta sedaj povzdigne in res, po prevratu se je poka-

kladi vsakega naroda in da je človek, ki zna umetnine uživati, po svoji naravi plemenitejši od onega, ki za to nima čuta. A ne samo to, da je oni, ki je vzgojen tako da zna prav apercipirati umetnine, vzgojen ob enem k plemenitosti: on postaja ravno potom neprestanega stika z umetnostjo vedno višji po svoji etični vrednosti. In še to: čim bolj je pravo umevanje umetnin razširjeno in čim globlje je, in najsi bodo te umetnine literarne, slikarske, kiparske, muzikalne ali gledališke, tem lepše in hitreje se na tem humusu razumevanja posamezne umetniške pango razvijajo. Umetnost je na poleg znanosti tehničnih pridobitev in gospodarskosti razvitosti, ki so last kakšnega naroda, oni faktor, ki daje temu toliko večjo vrednost kolikor boli se bliža umetniškemu nivoju drugih narodov, ali pa jih v tem celo prekaša.

Tako torej vidimo, da je vzgoja učenca k pravemu umevanju in tako obenem tudi uživanju umetnine velike važnosti ne le zanj kot za človeka samega, temveč tudi za razvoj umetnosti njegovega naroda in za tega veljavo med drugimi.

(Dalje prihodnjic.)

zal tudi res lep napredek za moderniziranje šolstva in prosvete v splošnem. Državna uprava je postala zelo radodarna in je podpržavila vsevprijetno na prosvetnem polju: gledališča in razna glasbena podjetja, ne oziraje se na to, služijo ti zavodi res širokim masam naroda ali samo privilegiranim slojem in buržuaziji. Tako naprimer služi danes gledališče v prvi vrsti zabavi našim vojnim dobičkarjem verižnikom in v izobilju živim slojem. Niti uradništvo, niti drugi široki sloji si ga ne morejo privoščiti, četudi bi njim služilo v razvedrilo duha in izobrazbo, torej ne v nameček vsega dobrega, temveč v krepko volje za nadaljnjo življensko borbo. Na vso moč se je šolstvo trudilo, da pridobi tudi za šolstvo potrebnih udobnosti in sredstev za povzdigo in napredek, ki bo služil najširšim plastem naroda. Naši vodilni možje so se trudili, da dosežejo čimnaye v dobrobit šolstva, ki služi masam naroda. Seveda brez sredstev ne gre in to so dobro vedeli tudi merodajni faktorji, ko so dovoljevali organizacijo teh naprav. V štirih letih po prevratu smo prišli do tega, da je razen obmejnega šolstva delno urejeno šolstvo — pri nas, v Sloveniji. Toda malo časa je to trajalo! Možje, ki so pripomogli šolstvu vsaj do delnega razvoja, niso znali čuvati svojih lastnih naprav pred uničenjem. In to uničenje je zadelo slovensko šolstvo pri zadnjem državnem proračunu. Ne moremo si misliti, da bi se to zgodilo brez vednosti lokalnih faktorjev, da bi se ne zaslislalo o tem prej od delka za uk in bogočastje v Sloveniji.

Danes je katastrofalna pot za ljudsko prosveto širokih mas že v polnem pohodu in pokazuje se že prve posledice. Odvzeti so krediti napravam pri šolstvu, katere posledice bo morala občutiti naša mladina pri svoji izobrazbi: Ukinjeni so prosti predmeti na srednjih šolah, petje, stenografija, živji jeziki itd., ki so omogočali tudi revnejšim slojem, da so pustili šolati in splošno izobraziti svoje nadarjene otroke v teh predmetih; hrani se pri ekskurendnih šolah, ki so namenjene od izobrazbe in kulture najoddaljenejšim slojem in naselbinam, da se jim odvzame še zadnji vir izobrazbe in se jih pahne v analfabetizem; hrani se pri nezasedenih mestih, da se zada še zadnji udarec obmejnemu šolstvu ki najbolj trpi na tem; hrani se pri dijaških podporah ki jih uživajo najbolj nadarjeni dijak, da se jim odvzame možnost do nadalje izobrazbe in se ubija s tem talente naroda; hrani se pri izobrazbi naših žena v ženskem ročnem delu in gospodinjstvu, namenjeni najširši masi; hrani se pri voditeljskih funkcijskih dokladah, gazeč pri tem celo zakone in ustvarjajoč s tem popolnoma brezpravne razmere; hrani se pri voditeljskih suplentih; hrani se pri dokladah učiteljskega na socialnih šolah (še čudno, da so meščanskošolskim ravnateljem in učiteljem pustili doklade, ki bazirajo na istem pravnem temelju), da se pokaže nekonsekvenco šolske uprave; hrani se pri pisarniških močeh v okr. šol. svetih; hrani se hoče celo pri okrajnih šolskih nadzornikih in se namestava združiti po dva nadzorniška okraja; hrani se pri študijskih dopustih; hrani se pri nadurah ki nadomeščajo pomanjkanje učnih moči; hrani se pri paralelakah, da se pusti nad 100 učencev v enem razredu itd. itd. — Samo eno povdarjamo spričo razmer, ki so se kar čez noč predložile slovenski javnosti od pokrajinske učne uprave: 1. Hraniti se pri zneskih, ki značijo kapljo vode v morje; 2. hrani se hoče pri ljudski izobrazbi in prosveti, ki je namenjena najširšim masam naroda, pri tem na se ne ukine državnih kreditov prosvetnim napravam, ki so danes le v zabavo verižnikom in bogatinom — ljudskim sesalcem, katere naprave požirajo državi milijone, s katerimi bi bila lahko prihranjena vsa nujna ljudska izobrazba, ki smo jo prej našli. — Ta poraz je popolna diskvalifikacija vodilnih mož in sramota za državno upravo, ki bo ležala na nas kot mōra, dokler ne bo popravljen krivica narodu.

— Kaj zahteva ustava od šole in pouka? To je na razvidno iz sledečih členov: 1. Člen 12. se glasi: »Nihče ni dolžan sodelovati pri verozakonskih dejanjih, svečanostih, obredih in vajah, razen ob državnih praznikih in svečanostih in kolikor to odredi zakon za osebe, ki so podložne očetovski varstveni in vojaški oblasti.«

Domoljub pravi k temu: Po tej določbi ne more ne učitelj in ne veroučitelj v imenu staršev navajati otrok, da bi se udeleževali nedeljske maše, procesij in svetih zakramentov.

2. Člen 16.: Vse šole morajo dajati pravno vzgojo in razvijati državljansko

zavest v duhu narodnega edinstva in verske strpljivosti.

Domoljub pravi k temu: Verska strpljivost brez dvoma ne pomeni spoštovanja in ljubezni do drugorodcev, ampak versko brezbriznost.

Dalje določa člen 16.: »Verski pouk se daje po želji roditeljev, odnosno varuhov. Domoljub pravi: Če torej starši zahtevajo, se učenec oprosti verskega pouka.

Nadalje toži Domoljub: Še dve naredbi ministrstva prosvete!

Ena določa, naj se pouk v šoli vrši v sokolskem duhu in naj vsa šola, učitelji in učenci, služijo sokolstvu.

Druga je odpravila zastopstvo Cerkev v višjem šolskem svetu. Oba duhovnika v višjem šolskem svetu sta samo zastopnika veroučiteljev.

— Kaj zahteva klerikalizem od šole in pouka? Program je razviden iz sledečih točk, ki jih je prinesel »Domoljub« pred kratkem:

»Pod klerikalizmom razumemo politično stranko, ki se naslanja v prvi vrsti na cerkveno hierarhijo (duhovščino) in črpa iz nje svojo moč. Cerkev hierarhija je okosje klerikalne organizacije. Vsi drugi strankini organizmi so le priviski hierarhije (duhovščine) in stoje direktno ali indirektno pod njenim vodstvom, četudi se nahajajo dostikrat formalno pod posvetno režijo. Organčna zveza stranke s cerkveno hierarhijo ji daje pečat političnega eksponenta Cerkev. To bi bili glavni, vsepovsod veljavni znaki klerikalizma.«

Dr. Ivan Sušteršič »Moj odgovor«, št. 11.

Nova cerkvena postavodaja, ki jo je izdala Cerkev l. 1918 obsega sledeče določbe glede šole:

Člen 1372 se glasi: V pouku ne le da ničesar ne sme biti, kar bi nasprotovalo katoliški veri in pravosti, ampak verska in pravna vzgoja mora biti na prvem mestu. Papež Pij IX. je pa temu dodal še sledeče: »V VERSKIH ŠOLAH MORA VERSKI POUK NADVLADATI VES OSTALI ŠOLSKI POUK, TAKO, DA SO DRUGI PREDMETI LE PRIPOMOČKI ZA VEROUK.«

Člen 1374: Katoliški otroci naj ne posečajo nekatoliških, nevtrajnih, mešanih šol, ki jih namreč pohajajo tudi nekatoliški otroci.

Člen 1379.: Kjer ni katoliških šol, naj zlasti škof poskrbi, da se ustanove. Verniki naj gotovo po svoji moči pomagajo, da se katoliške šole ustanavljajo in vzdržujejo.

Čl. 1113. Starši imajo strogo dolžnost, da poskrbijo za versko in pravno kakor tudi telesno in prosvetno vzgojo svojih otrok.

To je program klerikalizma, izvira jočega iz Rima, preplavljajoč ves svet potom cerkvene hierarhije duhovščine; vsi drugi so le priviski, kakor pravi dr. Sušteršič.

— »Naprej« in učiteljsvo. Ob raznih prilikah je »Naprej« že izkazal svojo »naklonjenost« do učiteljskega. Posebno rad se spodtika nad vodstvom naše organizacije in odpira svoje predale malkontentom, ki se zaletavajo v UJU. Da nimajo ti ljudje pokazati nobenega pozitivnega dela in je vse njihovo delo zabavljanje, kritiziranje in razdiranje, je ob sebi umevno. V zadnjem tednu se zopet spravlja na blejske resolucije in med drugim piše sledeče: »to je samo čin par režimskih klečepalcev, ki nikakor niso predstavniki celokupnega organiziranega učiteljskega. Čeprav čepijo na vodilnih mestih.« — »tako reakcionarni sklepi, kakor jih je nartila gotova klika javnosti.« — »Trebalo bi torej nove orijentacije, deloma tudi očistitve.« — Res bo treba nove orijentacije z Naprejevci in bo potreba pozvati zabavljače, naj pokažejo tudi ali znajo kaj delati; dosedaj smo jih pustili preveč pri miru, treba bo z njimi malo obračunati, ker njih početje kaže mnogo — zlobe.

— Donesek k vprašanju obmejnega šolstva. V članku »Naše obmejno šolstvo in učiteljsvo« je tovariš H. označil kot glavni vzrok pomanjkljive zasedbe obmejnih šol — slabe gnotne razmere učiteljskega v teh krajih. Zadel je v črno! Nasvetovana zdravila so v stanu lečiti to rak - rano obmejnega šolstva. Prvi obliž z varstveno znamko — načelo se mora v resnici tudi izvajati — bi bil: Vsakdo, ki službuje nekaj let zadovoljivo na mejni, ima potem prednost pri kompetenci za boljše mesta v zaledju. Naj se takoj uporablja! Danes nas žalibog obmejne šolnike ob priliki kompetence žigosajo s sicer častnim žigom »nenadomestljiv«. Tovariš z odlično kvalifikacijo, kateremu je v četrtletu službovanja postalo v severnem mrzlem pasu prevročje, se je vrnil od višje šolske oblasti jako počaščen, namreč: »Vi pridete sicer kot prvi v tropredlog, vsa čast Vam, a mesta v X. ne

dobite, ker ste v sedanjem »nenadomestljiv«. Evo, obljubljeno zasedje — fata morgana! Drugo zdravilo: učiteljsvo na mejni gnotno podpreti s pomočjo privatne družbe, n. pr. CMD, ker država sama ne more delati razlike med svojimi organi, pa ne bo posebno učinkovito. Kar se tiče družbine podpore kontroliranim poedineem v korist, sem prepričan, da bi jo vsak — tudi najpotrebnejši izmed najvrednejših — radevoljno odklonil, saj vemo, da morajo obrambna društva posvečati svojo pažnjo drugam, in se sama nahajajo vsled suše v blagajnah v obupnem položaju. CMD naj po možnosti podpira obmejno šolstvo s primernimi darili revnim učencem. Pravična plačnica pa bodi vsem edino-le država! Šole obmejnega pasa se naj z ozirom na težje življenske okoliščine učiteljskega uvrstijo v višji plačilni razred kakor so one v zaledju. Izdatnejši »naval« učiteljskega v obmejne kraje bi torej utegnili povzročiti merodajni faktorji s sledečimi potezami: 1. gori predlagano načelo pri oddaji boljnih mest v zaledju se mora že danes strogo izvajati; 2. vse šole obmejnega pasa se čimprej uvrstijo vsaj v isti krajevni plačilni razred, v katerem so šole glavnega mesta dotične oblasti; 3. učiteljskim dvojicam, službujočim v obmejnem pasu, se prizna polna draginjska doklada. — Fr.

— Prošnja »Družbe sv. Cirila in Metoda«. Našim šolam v obmejnih krajih, zlasti na severni meji primanjkuje šolskih in učiteljskih knjižnic. Znano je, da so za časa Avstrije po teh krajih pritiskale na naše šolstvo vse mogoče sile, da bi čimprej potužile naš rod. Na te kraje so se nameščali nemčurski učitelji, ki niso že po svoji morali prav ničesar storili v prid slovenski stvari. Zato tudi ne najdemo na vseh teh šolah skoraj prav nikakih slovenskih knjig bodisi za učence, kakor tudi za učitelje. Še bolj žalostno pa je v tem oziru v Prekmurju. Na Družbo prihajajo dan za dnevom prošnje za slovenske knjige. Družba je ustregla kolikor je mogla, pošla ji je zaloga knjig. Vse rodoljubno občinstvo prosimo: Poglejte doma po svojih omarah, v podstrešju in vsepovsod, kjer imate kaj knjig, ki jih ne rabite, zberite jih in pošljite jih na pisarno Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljano. Da se na poštni prihrani, skušajte jih oddati o priliki osebno ali po kakem znancu, če pa to ni mogoče, pošljite jih po pošti. Tozadevni stroški se Vam na željo povrnejo. V imenu naše mladine Vas prosimo, uvažujte našo prošnjo.

— Usposobljenostni izpiti za obče ljudske in za meščanske šole pred državno izpraševalno komisijo v Mariboru (na drž. moškem učiteljskem) se prično dne 3. novembra 1922 ob osmih zjutraj. Prošnje, ki naj bodo pisane na celi polji, naj se vpošljejo pravočasno potem okrajnih šolskih svetov, da bodo do 25. oktobra t. l. v rokah izpraševalne komisije. Odgovor na prošnjo dobe le oni kandidati in kandidatkinje, ki k izpitu ne bodo pripuščeni.

Naše narodno prosvetno delo.

METODE PRI NARODNO-PROSVETNEM DELU.*

»Neorganizirano delo sploh ni delo. Tako daleč je treba iti, da se izvede močna, pregledna in skladna organizacija celokupnega dela za narodno izobrazbo. — Brez centralne ustanove, ki bi posamezne veje nadzorovala in skrbela za njihovo skladnost in za iste cilje celoga delovanja, nikakor ne more biti uspešnega ljudskega izobraževanja.«

Nikola Radojčić, univ. prof.

Učiteljsvo ima dobre administrativne narodno-prosvetne delavce, a manj dobrih programatičnih prosvetnih delavcev, ki jih je treba šele vzgojiti. Tudi sistematična izvenšolska ljudska vzgoja zahteva za to specijelno vzgojenih delavcev. — k.

Toda poprišč, ugodnih za delo za izobraževanje ljudstva, in že priznanih metod za delo je toliko da se ne sme s prekrizanimi rokami čakati na dovršenje vseh potrebnih antropogeografskih in sociografskih pripravljalnih del, in da bi se šele potem začelo z delom.

Vrsta nalog, katere je treba izvršiti, je nepregledna zato moremo omeniti le najvažnejše.

Na prvem mestu, negovanje narodnega zdravja, ker brez zdravja ne more

* Odlomki iz brošure univ. prof. Nikola Radojčića »Delo dijaštva za narod«. Založba »Jug« — Ljubljana.

napredovati nobeno delo. Od zdravstvenega stanja zavisí v principu, celokupno življenje naroda, ker od njega zavisí množice izbirajo in jemljejo najspodobnejši, kateri vodijo široke mase po poti napredka.

Tudi glavna vprašanja **moderne evgenike** — znanosti, ki nas uči, kako zdravestno graditi boljši, odpornejši in sposobnejši narodni tip — se morajo narodu v spretni obliki pokazati in njeni rezultati predložiti širokim masam v razumljivi in lahki obliki. Učeč, da je temelj sreče vsakega naroda, da je mnogoštevilni, da so njegovi člani telesno zdravi, duševno prebujeni in agilni.

Na tej snovi je treba takoj dalje zidati in se truditi za **ekonomsko okrepitev naroda**. Politično krepi se, kulturno se spopolnjevati splošno napredovati, morejo le ekonomsko močni narodi. Vse nasprotne nazore ki so se ohranili iz dobe romantike, je treba odbiti. Ekonomska moč pa zavisí od spretnosti in vztrajnosti pri delu, od višinske stopnje možne eksploatacije in od štedenja.

Ekonomske razvoji postaja sedaj vse bolj zamotan, ekonomska borba vse bolj silna in nevarnost nazadovanja in propadanja vse večja in grozeča. Radi tega se mora v tem pogledu še prej kaj storiti s poučevanjem ljudstva in z **negovanjem združnih organizacij**, ki ščitijo ekonomsko slabše da v nagli ekonomski tekmi ne propadejo.

Šele potem in kasneje pride delo v oni smeri, ki se pogosto — povsem napačno — naziva **izobraževanje naroda**: namreč delo za širjenje znanja, utrjevanje morale, negovanje pravnega smisla in negovanje umetniškega okusa. Brez že preje omenjene podlage si je tako delo nemogoče zamisliti kot uspešno in pričakovati od njega kakih rezultatov, razen zadovoljenja plitve osebne slabosti.

Higijenske in ekonomske potrebe morajo biti zadovoljene, da se more z uspehom delati za zadovoljenje znanstvenih, etičnih in estetičnih. Zgradba se mora zidati s temelja in ne z vrha.

V naših, sedaj zasedenih krajih se mora posvečati posebna važnost negovanju **poznavanja naše države**. Zelo skrbno se mora graditi predstava o nad vse dragi zemlji, ne da bi se pri tem krenilo kdaj stran od resnice.

Isto, kar pravimo o državi, velja tudi za **posamezne dele naroda** in za posamezne kraje.

Ljudska vseučilišča.

—pp **Ljudsko vseučilišče**. V »delavskem domu« na Jesenicah je delavstvo »Kranjske industrijske družbe« pretečene jeseni poklicalo v življenje takozvano »ljudsko vseučilišče«. t. i. v tem domu se je vršilo vsak petek javno predavanje ki je bilo prav dobro obiskano, povprečni obisk 200 — a nekatera predavanja je obiskalo celo 300 ljudi. Da so se ta predavanja tako dobro obnesla imata največji zaslug tovariša Iv. Šega in Franc Zupančič, kajti imela sta oba ravno 17 predavanj, in sicer sta predavala o sledečih temah: Iv. Šega si je izbral tole snov: 1. »Naša narava«, ciklus 4 predavanj, a) »o naravi splošno«, b) »živali«, c) »ptice« d) »nižje živalstvo«. 2. »O potresu«. 3. »Vzgoja otroka«. Dostop k predavanju so imeli le dorastli poslušalci. 4. »Francoska revolucija«, ciklus treh predavanj in sicer: a) »vzroki revolucije«, b) »doba narodnih skupščin« 1. 1789—1792, c) »konvent« 1. 1792—1795. — Fr. Zupančič je pa obdelal tole snov: 1. »Železna industrija«, 2. »O usodi židov s posebnim ozirom na njih delovanje v svetovni zgodovini«, 3. »Črtice iz življenja cvetic«, 4. »O elektriki (splošno)«, 5. »Razvoj živih bitij s posebnim ozirom na podedovanje lastnosti«, 7. »Smith in njegova načela«, 8. »Stara in moderna zgodovina s posebnim ozirom na diplomacijo«. Troperesna detelja: Ravnikarjeva, Seliškar in Podbevšek je priredila »literarni večer«: pisatelj Ang. Cerkvenik je predaval »o alkoholu«, a slednjič sta imela Cerkvenik in Podbevšek predavanje »Socializem«. — V jeseni se zopet prične s predavanji in najbrže se predavanja tudi ponesejo v Gorje in Žirovnico. —m.

Književnost in umetnost.

—k **Slovenska vadbica** za višje razrede osnovnih šol in za meščanske šole. Vaje iz slovnice, pravopisa in spisa za višjo stopnjo. Spisal Josip Brinar, ravnatelj meščanske šole v Celju. Ravnatelj Brinar je v letošnjem letu dal slovenski mladini in slovenskemu šolstvu zopet par prepotrebni učnih knjig, ki so deloma že izšle, deloma so pa še v tisku. A tudi po kakovosti njegove knjige odgovarjajo duhu modernega časa in zahtevam. Uredba predstojatelja vadbice obsega sledeča poglavja: **Govorni razpoli**: samostalniki, pridevniki, zaimek, števniki, glagoli, členice; **besedotvorje**: iz glasoslovlja izpeljava besed, sestava besed; **o stavku**: prosti stavek, zloženi stavek, množno zloženi stavek, besedni red v stavku; **pravopisne vaje**: naglasna znamenja, razlagovanje, pisava sestavljenih besed, raba velike začetnice, ločila, kratice; **spisje**: o slogu in o pesniškem jeziku, prosto spisje, pisma poslovni sestavki. — Prepričani smo, da bodo šole in mladina radi segali po novi učni knjigi.

—k **Dr. J. Štefančič: Naša domačija**, misli dobrovoljca o osnovi oblasti. V mali brošurici nam dr. Štefančič obrazloži svoje mišljenje k novi razdelitvi države v 33 oblasti. Brošurica obsega sledeča poglavja: **Zgodovinski moment**: Krize in splošni družabni razvoj; **Gospodarski razlogi**: Socialni motivi; **Depolitizacija**: Kritika političnih argumentov; **Praktični program depolitizacije**; **Etična sredstva**: Finančna osnova oblasti; **Epilog**. V predgovoru omenja pisatelj sam, da je njegova brošurica odziv na dr. Kukovčev predlog o organizaciji mariborske oblasti. Dr. Štefančič se opira v svojih izvajanjih v prvi vrsti na gospodarske potrebe in stanovske skupine, ki naj bi dale trden temelj in ravnotežje novim oblastim in kar naj bi tudi ozdravilo sedanje javno življenje pri nas. Njegova izvajanja so idealna in izpopolnjujejo naša izvajanja glede razdelitve države v oblasti z druge strani, zaradi tega bodo naša sigurno zanimanje tudi med učitelstvom ki se zanimala za to vprašanje.

—k **»Naša Otadžbina«**, urejuje prof. Dušan Jakšič, je list, kojemu je zadača, da radi na upoznavanju cijele države. U prvom redu mi nastavnici osjećamo potrebu, da omladina što prije, što bolje i što lakše upozna i one krajeve jugoslavenske, koji joj do Ujedinjenja ne bijahu tako poznati. Zato će »Naša Otadžbina« pomagati nastojanje »Ferijalnog Saveza«, koji ima istu zadaču. Da to što lakše postigne, donosić će ona članke iz pera svih naših stručnjaka, ali je u posebnom dijelu otvorila svoje strane i radovima samih omladinaca sve u dobroj želji, da se oni što više počmu zanimati za lipe i dobre strane naše kraljevine. Ništa nema plemenitije ništa korisnije, nego za velikih praznika s putnom torbom na ramenu krenuti u naša sela i varoš, polja i planine, na naša jezera i more. Duh i tijelo s jedne se strane odmaraju a s druge krijepe novim znanjem i čistim uzduhom. Velike su zadaće, koje nas za taj posao čekaju. Mnogo imade osnova, koje bi trebalo izvesti. Namisao je pokretača ovog lista, da se ustrajno kreće naprijed, u nadi da će ga svi patriotski elementi pomoći. U toj nadi hrabre ga izjave ponajboljih naših ljudi, koji odobravaju ovo poduzeće i nastoje ga pomoći.

—k **Zvonček**, izšla je 9. št. Vsešina: Anica: Učiteljica se poslavlja... Pesem. Jos. Vandot: Kekec na volčji sledi, Planinska pripovedka s 4 podobami. Anica: Domovini. Pesem. Josip Brinar: Zakleti Kras, Bajka. Janko Leban: Bilka, ogeč in fižol. Pesem s 3 podobami. Fran Erjavac: Kitajske narodne pripovedke. Cerknica. Podoba. Pouk in zabava. Kotičke gospoda Doropolskega.

—k **Podrobni učni načrt za moderno risanje v ljudski šoli**. Priredil in sestavil učitelj Ivo Jančič. Strani 15. Izšel kot priloga Ivo Jančičeve knjige »Najnovejše risanje v ljudski šoli«.

—k **Ivo Jančič: Najnovejše risanje v ljud. šoli**, prakt. uporabna snov in smernice za vse razrede — Izdano 1. 1922. Knjiga ima 100 strani. V ospredju je primeren uvod, ki govori o razdelitvi snovi in razlagi k slikam, perspektivna pravila, fiskiranje ris. pouka, risalske potrebe, kako je risati?, opozarja vedno na snago. Pisatelj sam pravi v uvodu: S tem delom hočem podražiti in prebuditi duhove, ki zamorejo pot, kojo sem pravkar prehodil jaz, da jo oaksam drugim, še idejineše dograditi in razširiti, ter, da se lotijo vsaj v bodočnosti tega, česar doslej še niso storili. — Nadaljni moj namen pa je, nuditi vzgojiteljem nekaj priročnega, kar vsebuje ob enem sistematično, razvojno navodilo za risarski pouk, kakoršen je dandanes neobhodno potreben in važen z ozirom na razvoj in napredek vseh stanov ter povzdigo učne omike. — S slabim, malomarnim risanjem ubijamo že v kralj marsikatero umetnika, tlačimo poznejšega obrtnika in v splošnem krademo narodu dober okus, čut, misli, dar opazovanja, smisel za snago in red, veselje do lepega, ljubezen do narave, prikrašamo ga za nebroj užikov itd. ... itd. Knjiga vsebuje bogato zbirko ilustracij, ki so posnetki samostojnih proizvajalcev, od prvega začetka do najvišje stopnje — perspektivnega risanja. Posebne omembe in hvale je vredna sistematična razvrstitev in metodičen postopek, ki je razviden iz skic in tudi tehnik in njeno izpopolnjevanje ter stopnjevalni

razvoj je prav prikladna in odgovarjajoča posameznim stopnjam. Delo je litografično, kar tujatam malo pokvari vnanjo obliko, na drugi strani pa ohranja bolj naravno obliko in se približuje originalu. — Zakaj bi se obrtno podjetje skrivalo, tako na knjiški kakor na priloženem učnem načrtu, nam je popolnoma nejasno. Saj je vendar obsejemno, da ne bo pri takem delu šel avtor do oddaljenega podjetja, ko že tehnična stran zahteva čimtesnejše zveze avtorja in podjetja, ki odnese, O zameri pa tudi pri takem delu ni govora. Veseli nas pa, da najdemo le še nekaj stanovalske vesti tudi v tem oziru. Delo prav toplo priporočamo.

Domači glas. Cerkvene pesmi za mešani zbor. Uglasbil ozir. harmoniziral Janko Leban. Odobril in natis dovolil kn. šk. ordin. v Ljubljani 1. 1916., izdala in založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1922. — Cena 18 Din! — Naš stari znanec, pesnik in pisatelj Janko Leban, upokojen učitelj v Bukovščici nad Škofjo Loko, je po dolgem odmoru krenil zopet enkrat na glasbeno polje. Še vedno čilega duha nam podaja na straneh velike osmerke 12 napevov cerkvenih pesmi, ki jih je deloma sam uglasbil (8), deloma harmoniziral po napevih svojega pok. brata, znanega slov. skladatelja Avg. Armina Leban (3) in pokojn. Antona Hribarja (1). V zvezku dobiš 1. Pred Bogom, 6. Marijinih pesmi, 1. pesem sv. Duha, 1. Spokorno, 1. sv. Alojzija in 2. refrena k litanijam Matere Božje. — Harmonizacija vseh pesmi je pravilna in kar najbolj preprosta. Napevi so lahki, priključljivi, zato bodo dobrodošli cerkvenim pevskim zborom po deželi. O novi glasbeni smeri pa v pesmih ni nobenega sledu. — Janko Leban je zapel na večer svojega življenja nabožne pesmi, da mu ugajajo pot med nebeštane v večno življenje.

—k **L. Lavtarjeve računice**. Ker je mnogo povpraševanja po L. Lavtarjevih računicah, smo se informirali in izvedeli, da izdeta I. in II. računica v predelani izdaji, v kateri ostane Lavtarjeva metoda neokrnjena, pač pa se postavi učna knjiga na povsem praktično ter za učitelja in učenca odgovarjajočo podlago. I. računica, ki se je le deloma izpremenila, je že izšla v založbi Kleimayrov v Ljubljani. II. računica, ki jo je preuredil in izpopolnil odlični praktični součnik in izvrsten poznavatelj Lavtarjeve metode kot njega sodelavec, pa izide še pred letošnjim Božičem. Da se omogoči učitelstvu tudi študij Lavtarjeve metode, je pripravljena njegova metoda v slovenskem jeziku, ki jo tudi v kratkem izda S. S. M.

Naša gospodarska organizacija.

—g **Gospod Miroslav Praprotnik**, nadučitelj v Homcu, je izpremenil polno plačani znesek 250 Din brezobrestnega posojilo v darilo Učiteljskemu konviktu v Ljubljani. Srčna hvala!

—g **Članarina in darila za učiteljski konvikt v Ljubljani**. Slovenska delegacija ob sklepu drž. skupščine UJU v Sarajevu zbrala na poslovilnem večeru Din 80. — Učiteljsko društvo za mariborski šol. okraj je izkupilo za bloke Din 126. — Hvala!

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

+ **RADOVLJSKO OKRAJNO UČITELJSKO DRUŠTVO** zboruje v sredo dne 11. okt. t. l. ob 10. dopoldne na Jesenicah. Odbor.

+ **DRUŠTVO UČITELJIC V MARIBORU** zboruje v četrtek, dne 12. oktobra ob 2. uri pop. v risalnici dekleške meščanske šole v Mariboru. Na dnevnem redu je 1. poročilo predsednice; 2. »Naše socijalno delo« — poročila strok. učit. Levstikova; 3. vprašanje učiteljic žen. roč. del in otroških vrtaric; 4. slučajnosti. Z ozirom na važnost 2. in 3. točke se pričakuje obilna udeležba. Zlasti se še vabijo k zborovanju vse tovarišice, ki so se čutile prizadete po resoluciji, sprejeti v zadnjem zborovanju glede novih nameščenj. Dogovorimo se odkrito med seboj, da se izognemo ogabnemu prekeranju po listih. Odbor.

+ **UČITELJSKO DRUŠTVO KRANJSKEGA OKRAJA** zboruje v sredo dne 11. oktobra dopoldne ob 9. uri v Škofji Loki s sledečim dnevnim redom: 1. A. Lajović: Šolski načrt univers. prof. dr. inženjera Jedlička iz Prage. 2. P. Kramer: Zgodovina Škofje Loke. 3. J. Lapajne: Državna skupščina UJU v Sarajevu. Kdor reflektuje na skupen obed, naj se zgledi do 10. oktobra pri g. Frid. Kramerju v Škofji Loki.

+ **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA KONJŠKI OKRAJ** zboruje v soboto, dne 14. oktobra 1922 ob 10.30 v Konjicah (deška šola) s sledečim vzporedom: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročili o učiteljskih skupščinah UJU na Bledu in v Sarajevu. 4. Pravilnik in poslovnik za poročevalce šolskih vrtov; volitev poročevalca za tukajšnji okraj. 5. O Ganglovi »Drugi čitanki«, iz lastne prakse: poroč. tov. M. Bezljajeva. 6. Slučajnosti. Udeležba je obvezna za vse članstvo. Tov.ica blaginjačka nujno prosi vse zamudnike za poravnavo zaostale članarine, tov. Fr. Golč pa poziva vse tovariše in tov.ice k pristopu k Slov. Šolski Matici za l. 1922. — Odbor.

+ **NOVOMEŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO** zboruje v soboto 14. oktobra t. l. ob 1. uri popoldne v deški šoli v Novem mestu po tem dnevnem redu: 1. Poročilo predsednika. 2. Šola in socijalno skrbstvo: poroč. tov. Ga. Milena Sušnikova. 3. Razgovor v enotnem postopanju pri pisavi uradnih spisov: matični list, katalog itd. 4. Učiteljsvo in ukinitelja opravičnih doklad; poroč. tov. Hočevar. 5. Slučajnosti. Kdor želi v mestu obedovati, naj lavi to do 12. oktobra vodstvu deške šole. Na prvem zborovanju pričakuje polnoštevilne udeležbe. — Predsednik.

+ **LOG. KROŽEK OKR. UČIT. DRUŠTVA** ima svoj sestanek dne 14. oktobra 1922. ob 10 uri dopoldne v Dol. Logatcu z naslednjim dnevnim redom: 1. Poročilo predsedstva. 2. Šolski voditelj — predava Hladnik. 3. Slučajnosti. Vsled važnosti zborovanja — naj se ga udeležijo vsi. Tovarišice), ki še niso poravnali letošnje članarine, naj jo poravnajo na zborovanju. Za obed se zgledati pri šolskem vodstvu Dol. Logatec. — Odbor.

+ **LJUBLJANSKO UČITELJSKO DRUŠTVO** bode zborovalo v soboto 7. okt. 1922 ob 6. uri zvečer v šentjakobski šoli s sledečim dnevnim redom: 1. Analiza človeških zmot. Predava-

nje g. univ. prof. dr. Vebra. 2. Poročilo o II. državni skupščini v Sarajevu. Referira tov. Janko Lenarčič. 3. Slučajnosti. Odbor.

+ **LITIJSKO OKRAJNO UČIT. DRUŠTVO** zboruje dne 14. oktobra t. l. ob 10. dop. v šolskih prostorih v Litiji s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor predsednika in poročilo istega o 2. drž. skupščini v Sarajevu; 2. poročilo tajnika z ugotovitvijo članstva; 3. poročilo blaginje; 4. poročilo B. Andoljška: Zasile šole — pomožno, neizprašano učiteljsvo in čitanje funkcijskih doklad; 5. prosti predlogi; 6. slučajnosti. Razpečevalci blokov za »Učit. konvikta« se prošilo, da nabrani izkupiček izroče blaginju. — Kdor je res nujno zadržan, naj v znak opravičbe nakaze društveni blaginji znesek 10 Din. Oni, ki eventualno še dolgujejo na članarini, se nujno prosijo za poravnavo iste! K čim številnejši udeležbi pozivlje — odbor!

+ **SLOVENJEBISTRSKO UČITELJSKO DRUŠTVO** zboruje dne 19. oktobra na dekleški šoli ob Slovenski Bistrici ob 10. dopoldne s sledečim vzporedom: 1. Zapisnik. 2. Poročilo s skupščine UJU na Bledu — poročata delegata tov. g. Karbaš in tov. g. Pucova. 3. Poročilo o glavni skupščini UJU v Sarajevu — poročata delegatini tov. Hribarjeva in tov. Kraševčeva. 4. Društvene in stanovske zadeve. 5. Slučajnosti. Udeležba za vse člane obvezna. Pol ure pred zborovanjem pevska vaja. Članarino je poravnati pri blaginju. Odbor.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Prekmurje: Poročilo o uradni učit. konferenci smo odložili za prihodnjič.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl **Slovenska vadbica** za višje razrede osnovnih šol in za meščanske šole. Vaje iz slovnice, pravopisa in spisa za višjo stopnjo. Spisal Josip Brinar, ravnatelj meščanske šole v Celju. Založila Gorjčar Leclavšek. Cena 14 Din.

—kpl **Dr. Jokej Štefančič: Naša domačija**, misli dobrovoljca o osnovi oblasti. Maribor. Trg Svobode 6/I. — samozaložba. Cena 3 Din.

—kpl **»Naša Otadžbina«**, ilustrirani list za opisivanje kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. (God. I., broj 1.—8.) Izlazi sa ilustracijama na najfinijem papiru 12 put na godinu i cijena mu je 36 Din godišnje. Šalje se: Uredništvo Naša Otadžbina, prof. Dušan Jakšič, Karlovac. Rakovačka ul. br. 27. II. kat.

—kpl **Najnovejše risanje v ljudski šoli**, praktično uporabna snov in smernice za vse razrede. Sestavil Ivo Jančič. Priloga »Podrobni učni načrt za moderno risanje«, priredil in sestavil učitelj Ivo Jančič. Cena 25 Din. Ako si kako okr. učit. društvo naroči več kot 50 izvodov je popusta 2 Din pri kom., pri 100 izv. 4 Din pri kom. Naročitve je pošiljati na naslov samozaložbe: Ivo Jančič, učitelj na okoliški šoli v Ptuj. — Toplo priporočamo učitelstvu osnovnih šol, da sežejo po knjigi, ker bo dobro služila pri risarskem poku.

—kpl **Proste vaje v slikah**. Priloga k I. zv. telovadbe. Izdala in založila »Slovenska Šolska Matica« v Ljubljani. Cena 1 Din za člane.

—kpl **Naročila za Jadransko Stražo** sprejema založba »Jug« v Ljubljani, Pred škofojlo 21, ki rade volje pošlje tudi prvo številko na ogled.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

Št. 1381.

RAZPIS NADUČITELJSKE SLUŽBE.

Na dvorazrednici v Stranica h se razpisuje služba stalnega nadučitelja s službenim stanovanjem v stalno nameščenju.

Pravilno opremljene prošnje naj se pošljejo po službeni poti: krajnemu šolskemu svetu v Stranica h do 28. oktobra 1922.

Okrajni šolski svet v Konjicah, dne 29. 9. 1922.

Predsednik: Dr. Hubad, I. r.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. sept. t. l. Din 511.913-78

Hranilne vloge se obrestujejo

po 4 %.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/5. do 1/6. ure popoldne.

Na dopise brez vposlanih znamk za 3 Din se ne odgovarja.